

TRANSCRIPCIÓ DEL TEXT DEL “ BETLEM DE TIRISITI “

-Amb acotacions escèniques-

S'obri el teló i deixa vore l'escena del Betlem de Tirisiti, la matinada d'un poble amb cases amuntegades i per fons la silueta del Barranc del Sint. A les vores del primer pla, la casa de Tirisiti i l'església. Al fons, obradors d'artesans. Mentrestant, s'escolta la introducció al retaule

NARRADORA: “Des de molt antic i dins d'aquestes terres tan veïnes de la Mariola, de l'Ull del Moro i del Montcabrer, han passat moltes coses, han passat els dies, les hores, també els homes. L'un darrere l'altre amb l'esforç quotidià que comporta el viure.

(Les dones renten al safareig. La castanyera remena el perol. Passa pel primer pla un pastor amb ovelles)

El delicat perfum de l'espígol, del timó i del romer, han inundat aquestes muntanyes precioses davallant l'aroma màgica de la natura fins les entranyes del carrer.

(Passa pel primer pla un carreter amb bous)

Avui l'hivern, amb la seua forta mà damunt les flors del camp, va deixant morir, a poc a poc, els més bonics ramells de l'abundància tardoral, encara que l'hivern també ens du, amb augusta majestat de neus, una nova flor emergent per sobre del gel. És el miracle renovat del naixement del Jesús.

(Baixa un arrier amb un ase. Quan arriba davant, li fa bastonades i se'n va)

Aquest petit retaule, on pot passar de tot, ja ho sabeu, vol cridar, amb la força de l'amor i de la delicada tendresa del fum damunt les teulades, l'esperança de guanyar el favor tan immens del somrís d'un xiquet i també la fresca carícia del record fecund dels més grans.

(Va fent-se de dia. Sona una campana i el sagristà va baixant pel carrer de dalt)

Però callem ja i que comence la funció com tots l'esperem. Callem i que siguen Tirisiti i el sereno, els qui parlen amb el cor i la veu del nostre tan estimat poble...

1a PART (PART SACRA – REPRESENTACIÓ DEL NAIXEMENT)

NARRADORA: Ya salen los Santos Esposos de la ciudad de Belén, tristes y afligidos por no encontrar posada.

El Santo Patriarca se acerca a la puerta de la venta dando golpes para que le abran.

(Fa tres colps a la porta)

Y el ventero con su palabra orgullosa les despide y les dice que no hay posada.

(Tirisiti s'aboca a la finestra, en camisola i amb barret de dormir. Parla amb veu de xiulet i quasi com se li entén el que diu)

TIRISITI: Qui és? Qui és a estes hores?

NARRADORA: Ventero, obri, que és bona gent.

TIRISITI: Que no obric! Que ho tinc tot ple!

NARRADORA: Com que ho tens tot ple? Algun lloc tindràs.

TIRISITI: Que no, que no tinc més lloc.

NARRADORA: Dóna'ls lloguer, més que siga en el pessebre.

TIRISITI: Xé! Que ho tinc tot ple!

NARRADORA: Que no veus que són una parella, que tenen fred i estan cansats...

TIRISITI: Que no, que no i que no!

(Tanca la finestra d'un colp. Sant Josep li arrea la burreta i inicien la marxa)

NARRADORA: Ya se marchan llenos de pena y dolor sin saber donde pasar la triste noche.

(Desapareixen les titelles de la Sagrada Família. Ix del costat la Cova Santa il.luminada)

NARRADORA: Ya ha nacido el Salvador del mundo!

(Baixa un àngel)

Ya baja un ángel del cielo y les dice a los pastores: oid pastores dichosos, anunciad el nacimiento del Mesías, que vosotros seréis los primeros que adoraréis al Hijo de Dios.

(Els pastors ixen ballant)

Ya salen los pastores cantando y bailando.

(Sona una nadala mentre baixen parelles de pastors i pastores que, successivament, van fent l'adoració)

Ya salen los pastores ofreciendo el aguinaldo al Señor.

(Un seguici de llums apareix per la serra mentre sonen tabals. Baixa l'estrella damunt del pessebre)

Ya salen los tres Reyes Magos, Melchor, Gaspar y Baltasar.

(Sona la Marxa "L'entrada dels Reis" i baixen a cavall. El rei negre va en mig. Arriben prop del pessebre: descavalca el rei negre, s'avança i torna content. Tot seguit descavalquen, un per un. Fan l'adoració)

NARRADORA: Ya están adorando al Señor. Ya le están ofreciendo ricos dones: oro, incienso y mirra. Oro como Rey, incienso como Dios y mirra como Hombre.

(Se'n van els Reis. S'amaga el pessebre. Calla la música)

Ya sale la Sagrada Familia.

(Marxen cap al llaurador i Sant Josep se li posa davant)

NARRADORA: Ya le dice San José al labrador que si preguntan por ellos, que diga "estando sembrando pasaron".

La palmera cubre con sus hojas a la Sagrada Familia.

(Cau la fulla de palmera)

Ya sale el capitán con su guardia.

(Apareixen, atrotinats, els romans. El capità va cap al llaurador)

Ya le pregunta el capitán al labrador que si ha visto pasar a la Sagrada Familia, y el labrador le dice que estando sembrando pasaron. "Ahora voy a recoger este fruto que es un milagro de la Providencia, que ya está el trigo bueno para segar"

(S'alça el blat i els romans es mouen sorpresos)

NARRADORA: Ya se marchan, llenos de confusión, sin saber que camino tomar.

(Els soldats se'n van. La Sagrada Família ix de l'amagatall i va marxant)

NARRADORA: La Sagrada Familia sigue su camino libre bajo la porfía del rey Herodes.

(La Sagrada Família desapareix)

2a PART (PART POPULAR I COSTUMISTA ALCOIANA)

(Apareix per dalt el sereno amb un fanal. Parla amb veu de xiulet, com Tirisiti)

SERENO: Ave Maria Puríssima! Les quatre i sereno!

(repeteix la frase varies vegades)

NARRADORA: Sereno, desperta el senyor retor.

SERENO: Sí, sí, ara vaig.

(Fa tres colps a la porta del retor)

Senyor retor, senyor retor, que són les quatre!

(Ix el retor i se li acosta per darrere)

Ai! Quin susto m'ha pegat!

(Baixen els dos. Quan el sereno està davant la casa de Tirisiti, fa tres colps a la porta, mentre el monesillo i el retor entren a l'església)

Ventero, que són les quatre!

(Quan apareix el sereno, el públic estableix relació amb ell preguntant-li contínuament l'hora que és. Si això no ocorre, és el NARRADORA qui ha de fer una mena de diàleg improvisat entre ell i el titella.

NARRADORA: Sereno, quin hora és?

SERENO: Les quatre i mitja.

NARRADORA: Sereno, quin hora és?

SERENO: Ara són les deu!

NARRADORA: Les deu? Però no deies que eren les quatre i mitja?

SERENO: És que el temps passa molt de pressa.

NARRADORA: Que el temps passa molt de pressa? Sí, però no tant.

SERENO: Són les deu! I que els Reis vos porten un rellotge!

NARRADORA: Que els Reis ens porten un rellotge? Que te'l porten a tu. Mira, saps què? Anem a cantar-te

(A meitat de la cançó s'afegeix a cantar el sereno, i acaba rient-se)

“El sereno s'ha perdut
en la Font de la Salut
i una agüela l'ha enconrat
amagat en un forat”

(Apareix el monesillo junt al campanar de l'església i sona la campaneta. Es fa de dia. Ix Tirisiti per la porta de sa casa)

TIRISITI: Bon dia.

NARRADORA: Bon dia, Tirisiti.

(Homes i dones del poble van cap a missa i passen per davant la venta. Tirisiti fa comentaris, els emprenya i se'ls burla. A la porta de l'església, el monesillo tracta amb delicadesa a les dones però els homes els espenta sense miraments. dues dones de negre i mantellina: les beates. Tirisiti se'ls riu. Passa una dona)

TIRISITI: Les dones matineres, sempre les primeres.

NARRADORA: Les dones matineres, sempre les primeres

(Passa una parella que discuteix. L'home fa intenció d'anar cap a un altre lloc i el públic li crida per on és el camí. Després passen les beates, de negre amb mantellina)

TIRISITI: Les beates pareixen paneroles.

NARRADORA: Les beates pareixen paneroles?

(Tirisiti crida al monesillo que està espentant una dona)

TIRISITI: Sagristà, descarat!

NARRADORA: Sagristà, descarat!

(En passar la guapeta, Tirisiti s'amaga i li apareix de colp per assustar-la, mentre es riu de la broma. La dona va corrent cap al monesillo)

NARRADORA: Ai, que roïn és... Mira-la, pobreta, d'Herodes a Pilatos.

(Apareix l'agüelo per dalt, tot nerviós i caminant de pressa, fent girar la capa, i va baixant)

L'agüelo, l'agüelo!

(El públic escriidassa l'agüelo)

TIRISITI: Agüelo, que fa tard a missa!

NARRADORA: Agüelo, que fa tard a missa.

(En passar per davant de Tirisiti, els dos personatges es barallen. Tirisiti s'amaga a la casa. El públic continua ficant-se amb l'agüelo, que va cada volta més atrotinat. Finalment entra a l'església després de barallar-se també amb el monesillo . Apareixen Tirisiti i Tereseta despedint-se a la porta de sa casa).

TIRISITI: Au, Tereseta, ves-te'n a missa.

NARRADORA: Tereseta, ves-te'n a missa.

Tirisiti, que tu no vas a missa?

TIRISITI: Jo no.

NARRADORA: No? Per què?

TIRISITI: Perquè tinc feina, i la Tereseta va per mi.

NARRADORA: Tens feina i Tereseta va per tu? Ves a missa, com tots!

(Tirisiti entra dins de sa casa. Mentrestant, Tereseta ha arribat a la porta de l'església i ha començat a festejar amb el sagristà. El públic, o en el seu defecte la narradora, comença a cridar a Tirisiti, que apareix al terrat).

NARRADORA: Tirisiti, Tirisiti!, Mira que fa Tereseta!

TIRISITI: Tereseta, descarà! Mira que vaig!

NARRADORA: Baixa, Tirisiti! No veus que no et senten! Baixa, que et furten la dona!

(Tirisiti baixa i es dirigeix cap a l'església, però quan arriba li tanquen la porta).

NARRADORA: Ja t'han tancat la porta als nassos.

A partir d'eixe moment les titelles de l'escena comencen a moure's: el llaurador cava, els manyans treballen als obradors, el saladurero aten la clienta...)

TIRISITI: Treballeu! Treballeu!

NARRADORA: Tirisiti, que tu no treballes?

TIRISITI: Jo no.

NARRADORA: Per què?

TIRISITI: Perquè jo sóc l'amo!

NARRADORA: L'amo? Sí, sí, l'amo... L'amo de què?

TIRISITI: L'amo de tot.

NARRADORA: L'amo de tot? L'amo del comú quan no hi ha ningú. Au!
Corre a casa, malfaener!

(S'acaba la missa i van eixint tots els assistents)

NARRADORA: Ja s'ha acabat la missa.

TIRISITI: Vaig a esperar a Tereseta.

NARRADORA: Vas a esperar a Tereseta?

(Van passant personatges i Tirisiti torna a ficar-se amb ells. Passen el senyoret, la xicota... L'agüelo és l'últim)

TIRISITI: Senyoret, a fer la partideta...

NARRADORA: Senyoret, a fer la partideta...

(Ja han passat tots, llevat de Tereseta)

TIRISITI: Tereseta sempre és l'última.

NARRADORA: Tereseta sempre és l'última? Estarà confessant-se.

TIRISITI: Sí, sí... confessant-se.

(Ix Tereseta de l'església amb el sagristà i festegen)

NARRADORA: Tirisiti! Mira Tereseta! Està festejant!

(Apareix Tirisiti a la teulada)

TIRISITI: Tereseta! Tereseta! Mira que vaig!

(Tirisiti baixa i es repeteix la mateixa situació d'abans, però en aquesta ocasió Tereseta fuig i s'amaga en casa. El sagristà entra en l'església i tanca la porta als nassos del Tirisiti).

NARRADORA: Altra volta la porta als nassos.

(Tirisiti es gira de cara al públic i apareix un bou per darrere. El públic comença a cridar.)

NARRADORA: Tirisiti, Tirisiti, corre, un bou!

TIRISITI: Ai, quin susto!

(Tirisiti s'amaga en casa i apareix un torero.)

NARRADORA: Quin susto. Però, mira qui ve per ahí... És Clásico, el torero alcoià!

(El torero toreja a ritme d'un pasdoble, acompanyat pels olés del públic, de la narradora i de Tirisiti des de la finestra. Quan se'n va el torero, Tirisiti, des de dalt, comença a torejar.)

NARRADORA: Xé, que bé toreja Clásico

TIRISITI: Jo ho faig millor.

NARRADORA: Tu ho fas millor? A vore, a vore... Baixa, covard! Baixa!

(Toreja des del terrat. Després, ix per la finestra de dalt)

NARRADORA: Baixa, covard! Baixa!

TIRISITI: Sí, sí. Espera, que vaig a eixir.

(Apareix per la finestra de la vora)

NARRADORA: No, no, ahí no! baix!

TIRISITI: No, que tupa.

(El bou s'amaga)

NARRADORA: No tupa! No fa res! Ja se n'ha anat!

(Tirisiti trau el cap a la porta i fa un joc d'entrar i exir amagant-se del bou.)

NARRADORA: Vinga, valent! Ix i toreja! Si no fa res, és manso!

(El bou s'acosta. Tirisiti ix i acarona el bou)

TIRISITI i NARRADORA: Pobret, pobret... bonico, toro...

(El bou fa intenció d'arrancar-se)

NARRADORA: Ai, ai...! Tirisiti!

(Comença una persecució entre el bou i Tirisiti. El bou el tupa contra la porta de casa. Finalment Tirisiti decideix torejar i fa el brindis al públic, o algun conegut present al barracot)

TIRISITI: Vaig a torejar i brinde el toro a tot el públic.

NARRADORA: Vas a torejar i brindes el toro a tot el públic.

(Després d'uns quants passes, Tirisiti es col·loca davant del bou i a un crit del públic corre a refugiar-se en casa. El bou primer el tupa contra la porta, després aconsegueix entrar-hi i se sent soroll i colps a l'interior de la casa. Fins i tot apareix per la finestra. Finalment el bou ix per la porta i se'n va. Tirisiti ix plorant.)

TIRISITI: Ai, ai...

NARRADORA: Què t'ha passat?

TIRISITI: El bou m'ha tucat

NARRADORA: T'ha tucat?

TIRISITI: M'ha fet mal!

NARRADORA: Que t'ha fet mal? Què t'ha fet?

TIRISITI: M'ha fet un forat!

NARRADORA: T'ha fet un forat? I on?

TIRISITI: En el cul!

NARRADORA: En el cul? Però no plores, home, que eixe el tenim tots...

(Es fa fosc)

Les campanes de Santa Maria! Les festes de Moros i Cristians!

(Entra el pasdoble fester "Jordiet" i apareixen les filaes, que van baixant en formació)

NARRADORA: Han arribat les festes! Les festes de Moros i Cristians!

(Baixen les filaes, dues mores i dues cristianes, amb el sergent de cada bàndol. Tereseta està a la finestra. Tirisiti, des de la porta, fa comentaris sobre les filaes. Alguna para davant la casa)

NARRADORA: Tirisiti, convída'ls.

(Tirisiti no fa cas. Els festers continuen i giren l'esquadra al públic)

TIRISITI: No m'han girat l'esquadra.

NARRADORA: No t'han girat l'esquadra? Això és perquè no els has aplaudit amb força.

(Sona l'Himne de Festes d'Alcoi i apareix sant Jordi al fons. Després apareix sobre el castell.)

TIRISITI: Ara ve l'aparició de sant Jordi.

NARRADORA: Ara ve l'aparició de sant Jordi?

TIRISITI: Visca les Festes!

NARRADORA: Visca les Festes! Visca sant Jordi! Que boniques són les festes...

(S'acaba la música i s'amaga el castell)

TIRISITI: Que boniques són les festes.

NARRADORA: Que boniques són les festes.

TIRISITI: Però són molt curtetes.

NARRADORA: Són molt curtetes? Tan faener com sempre...

(Puja la llum i Tirisiti comença a cantar des de dins de casa)

NARRADORA: Estàs molt content, Tirisiti.

TIRISITI: Sí, perquè estic fent la maleta i me'n vaig.

(Ix de casa amb la maleta)

NARRADORA: Que estàs fent la maleta i te'n vas? I per què?

TIRISITI: Perquè estic fart.

NARRADORA: Que estàs fart? De qui?

TIRISITI: De tots!

NARRADORA: De tots? Són uns escandalosos. I on vas, Tirisiti?

TIRISITI: Me'n vaig a la lluna!

NARRADORA: A la lluna? I com te'n vas?

TIRISITI: En globus! Amb el globus de Milà.

NARRADORA: En globus? Tu estàs loco, Tirisiti!

TIRISITI: No estic loco...

NARRADORA: Si te'n vas, despedix-te de tots...

TIRISITI: Adéu, adéu

(Tirisiti desapareix i apareix en un globus, despedint-se de tots)

NARRADORA: Adéu, adéu, Tirisiti!

(El globus va pujant i desapareix. De sobte, sona una explosió i cau del cel.)

Es tanca el teló. S'encenen els llums del barracot, i el públic comença a sortir per tal que comence una nova sessió del Betlem de Tirisiti.

FI